

« zurück blättern vor »

CYFERBLAT subst. m., ab 1784. 1) ‘Zifferblatt’ – ‘tarcza zegara’: (1777–1791) 1903 Staszic *Dzien*.I 37, DOR *Nie można opuścić i tego zegaru [zegara], którego cyferblat ma napisanych na sobie 180 miast rozmaitych całego świata.* ◦ (1888) 1950 Zap.G.Kaśka 84, DOR *Godziny wloką się powoli, skazówki ściennego zegara posuwają się z dziwną ospałością po zniszczonym cyferblacie.* ◦ (1897) 1949 Reym.Ferm.I 5, DOR *Zegar, umieszczony w wysokiej szafce i mający cyferblat na zewnątrz stacji, cykał z okropną monotonią.* ◦ 1951 Hertz B.Termin. 106, DOR *Fosforyzujący cyferblat tykającego na ścianie zegara wskazywał godzinę 4.* – SWIL, SW, LSP, DOR. 2) ‘Gesicht’ – ‘twarz’: 1866 Kur.Świąt.nr 3 s.4, WIECZ *Czy mógłbyś mi wyjaśnić, co znaczą tak upowszechnione wyrazy: facet, facetka, cyferblat i wiele innych?* ◦ 1892 Przyb.Wid. 27, WIECZ *Nie, nie Komorek... a może i Komorek, diabli wiedzą. Ciemno było, tom mu cyferblatu nie widział.* ◦ (1908) 1949 Żer.Dzieje II 99, DOR *I z taką to przyjemnością rozpowiadałeś. Malowało się na cyferblacie uczucie grozy...* ◦ 1947 Kurasz. Jęz. 34, DOR *Niektórzy ludzie jakby przez przekorę szarżowali, przesadzając w użyciu wulgarnych niemieckich czy obozowych wyrazów (...) Odzywali się więc (...) dostał w klarnet, rozbił mu cyferblat.* – SW (rub.), LSP (przen. żart.), DOR (wulg.). ◊ **Etym:** nhd. *Zifferblatt* subst. n., ‘Teil einer Uhr, auf dem die Zahlen zu sehen sind; übertragen für Antlitz, Gesicht’, GRI. ◊ **Konk:** *morda* subst. f., bel. seit 1776, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *pysk* subst. m., bel. seit 1466, STP, zuerst geb. TR, nur für Inh. 2; *twarz* subst. m., bel. seit 1444, STP, zuerst geb. MĄCZ, nur für Inh. 2. ♦ Inhalt 1 scheint zugunsten von *tarcza* zurückzugehen (SPP 1973 empfiehlt dieses; SWO 1958 hält jenes für veraltet), was vielleicht nicht nur mit Purismus, sondern auch mit der stilistischen Einschätzung von Inhalt 2 als “vulgär” u. dgl. zusammenhängt. LUDWIKOWSKI und WALCZAK buchen *cyferblat* ‘Gesicht’ in der Gaunersprache von Warschau und Stanislau (Ostgalizien). Das spätere Datum spricht gegen eine Herkunft von Inhalt 2 aus der Gaunersprache, die Buchung spiegelt eher die stilistische Einschätzung der Verfasser wider.

« zurück blättern vor »